

УДК 373.24
Г78

Серія «ЗДО. Вихователю»
Заснована 2018 року

Г78 **Граф А. М.**
Формування економічної компетентності дітей дошкільного віку / А. М. Граф. — Х. : Вид. група «Основа», 2020. — 144 с. — (Серія «ЗДО. Вихователю»).

ISBN 978-617-00-3829-6

Посібник містить орієнтовне перспективне планування освітньої роботи у різних вікових групах, конспекти занять, сценарії розваг, дидактичні ігри з дітьми дошкільного віку.

Конспекти занять складено на навчальний рік за блочно-тематичним принципом планування та розроблено відповідно до вимог і завдань Базового компонента дошкільної освіти та чинних програм з урахуванням вікових психолого-фізіологічних особливостей дітей.

Посібник буде корисним вихователям різних вікових груп, вихователям-методистам закладів дошкільної освіти, студентам відповідних факультетів вишів, батькам.

УДК 373.24

ISBN 978-617-00-3829-6

© А. М. Граф, 2019
© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2020

ЗМІСТ

Замість вступного слова	4
Молодший дошкільний вік	8
Орієнтовне перспективне планування курсу «Основи економічної культури»	8
Конспекти занять	9
Середній дошкільний вік	24
Орієнтовне перспективне планування курсу «Основи економічної культури»	24
Конспекти занять	26
Старший дошкільний вік	59
Орієнтовне перспективне планування курсу «Основи економічної культури»	59
Конспекти занять	61
Ігри економічної спрямованості для використання в освітньому процесі «Розподіл витрат»	111
Дидактичні ігри	111
Додаток	121
Сценарій розваги «Веселий ярмарок»	121
Приказки та прислів'я	127
Економічні задачі для дітей	129
Вірші, казки, легенди	130
Економічний словник	140
Використана література	143

*Бережливість — краще прибутку.
Народне прислів'я*

Сьогодні якісна дошкільна освіта — один із пріоритетів держави. А поміж важливих показників якості дошкільної освіти є здатність дітей дошкільного віку орієнтуватися у реальних життєвих ситуаціях та прагнути досягти успіху. Формування у дітей дошкільного віку передумов економічної освіти, опанування елементарних практичних умінь у сучасному світі економіки — завдання, визначені Базовим компонентом дошкільної освіти, чинними освітніми програмами.

Слід зазначити, що про важливість раннього економічного виховання наголошували вітчизняні педагоги К. Ушинський, В. Сухомлинський та ін. Сучасні педагоги-дослідники (Н. Сазанова, Л. Лохвицька, А. Шатова та ін.) приділяли значну увагу вивченню проблеми економічного виховання в умовах закладу дошкільної освіти, визначаючи її особливу роль, оскільки саме в цьому віці, у процесі ігрової діяльності формуються елементарні економічні знання, позитивні якості у поведінці та первинний економічний досвід.

В умовах ринкової економіки про економіку говорять на всіх рівнях. А тому надзвичайно важливо в освітньому процесі закладу дошкільної освіти починати економічне виховання і соціалізацію дітей із метою подальшого формування соціально-моральних якостей особистості.

Освітня лінія Базового компонента дошкільної освіти «Дитина у світі культури» завершується узагальненим визначенням результату освітньої роботи — сформованістю предметно-практичної компетенції, зокрема, економічної спрямованості:

«Дитина 6 (7) років усвідомлює, що довколишній предметний світ — рукотворний, створений для задоволення потреб людини та завдяки людській праці. Виявляє ціннісне ставлення до результатів людської праці, розуміє її необхідність і мотивацію, зв'язок із життєвими досвідом, станом здоров'я. Розуміє відмінність між

власною діяльністю і виробничою діяльністю дорослої людини. Виявляє працелюбність, відповідальність, організованість. Здатна оцінити результат своєї роботи та однолітків, внести корективи, виправити помилки. Дбайливо ставиться до рукотворних виробів (власних та інших дітей).

Має уявлення про заощадливе ведення хатнього господарства, вміє ощадливо ставитися до речей, грошей. Розрізняє соціальні ролі «покупець», «продавець», поняття «товар», «гроші», «ощадливий», «недбайливий». Використовує різні предмети за призначенням, дбайливо до них ставиться, дотримує умов догляду і зберігання.

Застосовує елементарні економічні поняття; ощадливо ставиться до речей, грошових коштів».

Поміж основних напрямів фінансової освіти дошкільників можна визначити основні:

- розвиток емоційної сфери; здатність розрізняти почуття інших людей; формування позитивної самооцінки;
- формування елементарних економічних знань, починаючи з молодшого дошкільного віку;
- навчання розуміння та цінування навколишнього предметного світу (як результату людської праці); виховання поваги до людей праці;

— формування ціннісного ставлення до таких якостей господаря, як ощадливість, раціональність, економічність, працелюбність.

У чинних освітніх програмах «Дитина», «Дитина в дошкільні роки» та інших наведено орієнтовний зміст економічних знань для дітей дошкільного віку.

Зокрема, у програмі «Дитина» для різних вікових груп визначено такі завдання з економічного виховання.

Для молодших дошкільників: «Дати елементарні уявлення про роботу батьків, її зміст та значення для родини, інших членів суспільства. Формувати розуміння суспільної значущості праці людей та її необхідності для нормальної життєдіяльності кожного. Розуміти обмеженість купівельних спроможностей батьків, скінченність грошей, необхідність помірних витрат та дбайливого ставлення до речей».

Для дітей середнього дошкільного віку: «Орієнтуючись на характерні особливості регіону, ознайомити дітей із виробництвом окремих речей та продуктів. Дати уявлення про ресурси, необхідні для фабрик та заводів, людей як виробників та споживачів товарів. Розкрити послідовність процесу руху продукту від виробника до покупця. Уточнити знання дітей про соціальні об'єкти, де можна

зробити товари. Поглиблювати уявлення дітей про гроші, їхню необхідність та цінність; значення здійснення вибору під час покупок, роль реклами. Допомогти зрозуміти, що є те, чого не можна купити за гроші (любов близьких, дружбу, здоров'я).

Для дітей старшого дошкільного віку: «Формувати розуміння, що всі люди мають свої потреби і працюють для їхнього забезпечення, створюючи речі, вирощуючи чи виробляючи продукти харчування. Люди мають різні професії, тому їхня сумлінна праця необхідна іншим членам суспільства. Продовжувати ознайомлювати дітей із виробництвом на фірмах, фабриках та заводах. Формувати розуміння, що для виготовлення речей люди докладають багато зусиль, тому вони є цінними. Дати дітям уявлення про те, що раніше люди обмінювалися товарами, проте це було незручно, тому придумали гроші. Розширити уявлення дітей про гроші, їхню цінність, можливості використання (збирання, витрачання). Ознайомлювати дітей із поняттями “багатий”, “бідний”, “ощадний”, “марнотратний”. Формування поняття про можливість закінчення грошей та обмеженість можливостей придбання товарів. Дати уявлення про рекламу як засіб привернення уваги до товару, який хочуть продати; формувати критичне мислення до реклами. Дати елементарні уявлення про банк, його призначення та діяльність».

Освітня програма «Дитина в дошкільні роки» також розкриває поняття: економічне виховання дітей дошкільного віку й основні завдання в освітніх лініях «Дитина в соціумі», «Дитина у природному довкіллі», «Дитина у світі культури», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини».

На основі визначеного змісту освітніх програм для дітей дошкільного віку можна визначити основні пріоритети в організації освітньої роботи з економічного виховання:

- освітня робота з економічного виховання розпочинається з 3 років життя і може інтегруватися з роботою з розвитку елементарних математичних уявлень, сенсорно-пізнавальних навичок, навичок культури спілкування тощо;

- розпочинати слід з ознайомлення малят із працею дорослих, акцентуючи увагу на значущості будь-якої праці, повазі до людей різних професій;

- для засвоєння дітьми дошкільного віку основ економічних знань головною роллю поміж видів дитячої діяльності (праця, ознайомлення з соціумом, образотворча діяльність) необхідно використовувати різні види ігор;

- важливе значення має організація створення адекватно організованого освітнього середовища: іграшки та атрибути для дидактичних, сюжетних ігор економічного спрямування;

- актуальність цього напрямку роботи у взаємодії з батьками вихованців із метою залучення дітей до спільних економічних дій в умовах сім'ї.

Розроблені заняття можна організовувати як фронтально, так і в підгрупах у повсякденному житті.

Зважаючи на те що на процес розвитку дитини-дошкільника впливає як заклад дошкільної освіти, так і сім'я, формування в дітей дошкільного віку основ економічних знань та енергозбереження — це спільна справа педагогів та батьків.

Доброго ранку садочку прекрасному!
Ліворуч — праворуч, ліворуч — праворуч
Поверніться — подивіться,
Одне одному всміхніться.

Чутно стукіт у двері.

Вихователь. Здається, хтось завітав до нас на гостини.

Заносить іграшку їжачка.

Їжачок

Доброго дня, діти!
Я, веселий їжачок,
Весь із голок та шпичок.
Економом звать мене,
Бо порядок люблю над усе.
З вами поряд я живу,
З економікою дружу.

Вихователь. Привітаймося з тваринкою і познайомимося.
Запам'ятали, як звати їжачка?

Відповіді дітей.

— Правильно, Економ. Він подорожує світом і навчає всіх правильно вести господарство, щоб у кожній родині був добробут.

Діти знайомляться з їжачком.

II. Основна частина

Їжачок. Я у вашому садочку вперше. Розкажіть, що у вас є в кімнаті цікавого.

Вихователь. Подивись, їжачку, яка в нас кімната світла, простора, із великими вікнами.

Їжачок. Щоб більше дізнатися про вашу групову кімнату, пропоную пограти в гру.

» Дидактична гра «Назви предмет і розкажи про його призначення»

Правила гри. Вихователь демонструє будь-який предмет, що є у групі, діти називають і розповідають про його призначення.

Вихователь. Пропоную вам відпочити.

» Фізкультхвилинка

Ми на ганку спозаранку,
Робимо зарядку.

Похитали головою,
«Раз» — притупнули ногою,
Руки вгору, руки вниз.
«Два» — присіли, піднялись.
Гарно всі ми відпочили
Й до роботи приступили.

Їжачок. Дуже хочу дізнатися про те, як підтримується чистота у вашій групі.

Вихователь. Діти, хто підтримує порядок у групі?

» Розповіді дітей

— Так, помічник вихователя турбується про те, щоб у групі було чисто: підмітає підлогу, миє і витирає вікна, пил на столах і стільчиках, чистить килими, миє іграшки. Він приносить їжу з кухні, накриває на стіл, прибирає і миє посуд. А пообіді поспішає в спальню, щоб приготувати діткам чисту постіль, провітрити кімнату. Дуже любить дітей і піклується, аби їм усім добре жилося в дитячому садку.

Їжачок. Діти, як ви можете допомогти помічникові вихователя? (*Відповіді дітей.*) Правильно, слід цінувати її працю, не розкидати іграшки, складати їх після гри на свої місця, допомагати одне одному складати речі.

» Дидактична гра «Що зайве?»

Правила гри. Перед дітьми на столі розкладено іграшкові відро, ганчірка, лялька, віник, м'яч, швабра, книга, совок. Необхідно назвати предмети, потрібні помічникові вихователя, і з'ясувати їхнє призначення. Вихователь викликає дітей, і вони прибирають зайві предмети. Якщо дітям складно відповісти, на допомогу приходять їжачок чи вихователь.

III. Підсумок

Їжачок. Мені вже час подорожувати далі. Мені у вас дуже сподобалося. Гадаю, ви завжди допомагатимете вихователеві, помічникові вихователя й одне одному, підтримуючи порядок у вашій красивій групі.

Діти прощаються з їжачком.

Тема. Звідки хліб до нас прийшов

Мета: дати дітям уявлення про хліб, давній звичай ставлення до хліба, виготовлення хліба; закріпити вміння ліпити бублички

методом розкочування і приципування; розвивати дрібну моторику рук, зв'язне мовлення; виховувати шанобливе ставлення до хліба; спонукати бажання навчитися самостійно пекти хлібні вироби.

Матеріал: хліб, інші хлібні вироби, презентація «Як хліб до нас прийшов», шматочки солоного тіста (за кількістю дітей), кухонні дошки для ліплення бубликів, в'язка бубликів.

Хід заняття

I. Організаційний момент

» Психогімнастика «Ми — одна сім'я»

У цій кімнаті ми — сім'я,
Один, два, три! (Плескають у долоні.)
Ми і ви, і ти, і я!
Один, два, три!
Усміхнися другові праворуч,
Усміхнися другові ліворуч —
Ми — одна сім'я!

Чутно стук у двері.

Вихователь. Хтось до нас завітав.

Демонструє іграшку їжачка.

— Та це ж наш знайомий їжачок Економ!

Їжачок. Доброго дня! Я сьогодні приніс вам торбину подарунків! А що в ній, відгадайте.

Загадка

Він і чорний, він і білий,
І завжди він загорілий,
Як до столу ми йдемо,
То без нього не їмо. (Хліб.)

Їжачок. Так, це хліб і різні смачні вироби із борошна.

Кладе вироби на стіл, діти розглядають їх.

II. Основна частина

Вихователь. Малята, які хлібні вироби ви знаєте? Пропоную пограти в гру «Назви хлібний виріб».

» Дидактична гра «Назви хлібний виріб»

Правила гри. Діти називають по черзі вироби із хліба, вихователь допомагає їм, демонструючи відповідні ілюстрації.

Вихователь. Ми вживаємо хліб щодня. З давніх часів батьки навчали своїх дітей берегти хліб. До хліба слід ставитися з пошаною, берегти кожну крихту. Бо для того, щоб у нас постійно був хліб на столі, працюють багато людей. Спершу слід виростити зерно, потім переробити зерно на борошно, а з нього вже спекти хліб.

Їжачок. У мене в торбині є ще один подарунок.

Демонструє маленькі зерна пшениці.

— Хто знає, що це таке? (Відповіді дітей.)

Вихователь. Саме з цих зерен починається шлях хліба до столу. Пропоную вам переглянути презентацію про те, як хліб до нас прийшов.

» Презентація «Як хліб до нас прийшов»

Вихователь коментує презентацію.

— Спершу зерно сіють у землю. Із кожної зернини виростає і дозріває колос. Колоски збирають спеціальні машини — комбайни. Потім автівки везуть зерно до млина, де його перемелюють на борошно. Із борошна на хлібозаводі печуть смачні вироби.

Їжачок. Діти, ви побачили увесь тривалий шлях зерен, перш ніж вони стали хлібом. Як ви поводитесь із хлібом? (Відповіді дітей.)

» Фізкультхвилинка

На подвір'ї ми гуляємо,
Раз, два, три, чотири! (Ходьба на місці.)
На всі боки поглядаємо,
Раз, два, три, чотири! (Повороти тулуба.)
Ми зернятка позбираємо,
Раз, два, три, чотири! (Нахили тулуба вперед.)
Як курчатка пострибаємо,
Раз, два, три, чотири! (Стрибки на місці.)

Вихователь. Діти, пропоную вам зліпити і напекти смачних бубличків. А спершу зробимо пальчикову гімнастику.

» Пальчикова гімнастика «Печу, печу хлібчик»

Печу, печу хлібчик
Дітям на обідчик. (Перебирають пальчики.)
Цьому — дам, цьому — дам,
Цьому — дам і цьому — дам...
(Указують на великий пальчик.)